

Μπρεστ Λιτόφσκ: από τον Λένιν και τον Τρότσκι ως τον... Τσίπρα και τον Κατρούγκαλο

Του **Βαγγέλη Λιγάση**

Τον Μάιο του 2015 όταν η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ ετοιμαζόταν να υπογράψει το τρίτο μνημόνιο, οι Φαινάνσιαλ Τάιμς έγραφαν ότι «ο Τσίπρας πλησιάζει στο Μπρεστ Λιτόφσκ του». Στη συνέχεια, μετά τον Ιούλη του 2015, υπουργοί και βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ (Φίλης, Κατρούγκαλος, Μπαλαούρας κ.λπ.) έκαναν την ίδια σύγκριση. Αναγκαστήκαμε, έλεγαν, να υποχωρήσουμε στις υπέρτερες δυνάμεις, κάναμε ένα συμβιβασμό όπως ο Λένιν κι οι μπολσεβίκοι. Η σύγκριση του Τσίπρα με τον Λένιν, του Κατρούγκαλου με τον Σλιαπνίκοβ (επίτροπο εργασίας στην ΕΣΣΔ που εκτελέστηκε το 1937), πολύ περισσότερο του Τρότσκι με τον ...Κοτζιά, προκαλούσε και προκαλεί γέλια μέχρι λύσεως ομφαλού.

Όμως, έναν αιώνα μετά την υπογραφή της, η Συνθήκη του Μπρεστ Λιτόφσκ έχει να πει πολλά στον κόσμο της Αριστεράς.

Ως τη χωριστή συνθήκη ειρήνης

Τον Φλεβάρη του 1917, όταν οι εργάτριες της Πετρούπολης ξεσήκωσαν τις/τους συναδέλφους τους στην Γενική Απεργία που πυροδότησε την επανάσταση, δίπλα στο αίτημα για ψωμί έβαλαν και το αίτημα για ειρήνη. Οι φαντάρτοι, στη μεγάλη τους πλειονότητα αγρότες, δεν ήθελαν να πολεμήσουν άλλο.

Από τον Φλεβάρη μέχρι τον Σεπτέμβρη την πλειοψηφία στα σοβιέτ την είχαν κόμματα (Μενσεβίκοι, Εσέροι)

που τυπικά μιλούσαν για την ανάγκη τερματισμού του πολέμου. Όμως, η στρατηγική τους ήταν η συμμαχία με την αστική τάξη. Συγκυβερνούσαν με τα κόμματά της στην Προσωρινή Κυβέρνηση. Κι η αστική τάξη ήθελε τη συνέχιση του πολέμου.

Οι Μπολσεβίκοι, αντίθετα, πίστευαν ότι η εξουσία των σοβιέτ, των εργατικών συμβουλίων, θα έδινε γη, ψωμί και ειρήνη. Αυτό το πρόγραμμα το τήρησαν οι Μπολσεβίκοι μέχρι κεραίας, χωρίς «κωλοτούμπες».

Στις αρχές του Σεπτέμβρη ο Λένιν, σε άρθρο με τίτλο Τα Καθήκοντα της Επανάστασης, εξηγούσε με σαφείς εκφράσεις τι σημαίνει «ειρήνη για τους λαούς». Η σοβιετική κυβέρνηση «πρέπει να προτείνει αμέσως σε όλους τούς εμπόλεμους λαούς (δηλαδή ταυτόχρονα και στις κυβερνήσεις τους και στις φτωχές μάζες) να κλείσουν τώρα γενική ειρήνη με «δημοκρατικούς όρους», καθώς επίσης να κλείσουν αμέσως ανακωχή (έστω και για τρεις μήνες)». Το περιεχόμενο της ειρήνης γινόταν συγκεκριμένο: περιλάμβανε το δικαίωμα όλων των λαών στη αυτοδιάθεση, με πρώτους στη σειρά τους Ουκρανούς και τους Φινλανδούς. Επίσης, ζητούσε δημοσίευση όλων των μυστικών συμφωνιών που είχαν κάνει οι κυβερνήσεις.

Μετά την Οκτωβριανή επανάσταση του 1917 και συνεχιζόμενου του Μεγάλου Πολέμου η Ρωσία ουσιαστικά βγήκε από τη συμμαχία της Αντάντ. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση των Μπολσεβίκων και των Αριστερών Σοσιαλεπαναστατών (Εσέρων) ήταν η διαχείριση του πολέμου.

Το πρώτο διάταγμα που ενέκρινε το Δεύτερο Συνέδριο των Σοβιέτ ήταν το διάταγμα για την ειρήνη «άνευ προσαρτήσεων – άνευ αποζημιώσεων». Με βάση αυτό η επαναστατική κυβέρνηση κάλεσε όλους τους εμπόλεμους σε ανακωχή και συνομιλίες για την ειρήνη.

Σε αυτό το κάλεσμα ανταποκρίθηκε στις 28 Νοεμβρίου 1917 η συμμαχία των Κεντρικών Δυνάμεων (Γερμανία, Αυστροουγγαρία, Βουλγαρία και Οθωμανική Αυτοκρατορία). Οι Γερμανοί στρατηγοί ήθελαν να απελευθερώσουν δυνάμεις από το ανατολικό μέτωπο για να εξαπολύσουν μια γενική επίθεση στο δυτικό. Ο δεύτερος στόχος τους ήταν η δημιουργία ενός δικτύου κρατών από την Πολωνία ως τη Βαλτική, που θα βρισκόταν υπό έμμεσο, αλλά σαφή γερμανικό έλεγχο («Μεσευρώπη»).

Έτσι ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις στο φρούριο του Μπρεστ-Λιτόφσκ (Brzesc Litewski), μιας πόλης στη σημερινή δυτική Λευκορωσία, που τότε κατείχε ο γερμανικός στρατός και είχε επιτευχθεί μια γενική ανακωχή (15 Δεκέμβρη 1917). Ο Τρότσκι, Επίτροπος Εξωτερικών Υποθέσεων τότε, έγραψε αργότερα ότι: «έτσι ήρθαν τα πράγματα ώστε οι εκπρόσωποι του πιο επαναστατικού καθεστώτος που έχει γνωρίσει η ιστορία κάθισαν στο ίδιο διπλωματικό τραπέζι με τους εκπροσώπους της πιο αντιδραστικής κλάσας ανάμεσα στις άρχουσες τάξεις».

Οι Γερμανοί κι οι Αυστριακοί στρατηγοί και διπλωμάτες πήγαιναν να κάνουν συνηθισμένη διπλωματία: ωραία λόγια για το κοινό – κυνικό παζάρι στα παρασκήνια. Η σοβιετική αντιπροσωπεία, αντίθετα, ήταν η ζωντανή και έμπρακτη άρνηση αυτής της διπλωματίας. Αρχικά, επικεφαλής της ήταν ένας παλιός, εβραϊκής καταγωγής επαναστάτης, ο Άντολφ Γιόφε. Σοκ για τους αντισημίτες αριστοκράτες, πολύ περισσότερο, που την αντιπροσωπεία συναποτελούσαν ένας αγρότης, ένας εργάτης, ένας απλός φαντάρος και μια γυναίκα (η πρώτη στα διπλωματικά χρονικά). Ήταν η Αναστασία Μπιζένκο, που είχε εκτίσει δώδεκα χρόνια φυλάκιση επειδή είχε δολοφονήσει έναν τσαρικό στρατηγό. Το πρώτο πράγμα που έκαναν μόλις κατέβηκαν

από το τρένο ήταν να μοιράσουν στο τιμητικό άγημα μια επαναστατική εφημερίδα που εκδιδόταν στα γερμανικά.

Στα τέλη Δεκέμβρη επικεφαλής της σοβιετικής αντιπροσωπείας τέθηκε αυτοπροσώπως ο Τρότσκι. Οι Μπολσεβίκοι, τηρώντας τις δεσμεύσεις τους ενάντια στη μυστική διπλωματία, μετέδιδαν τις συζητήσεις με τον τηλεγράφο σε όλο τον κόσμο. Ήταν μια πανίσχυρη επαναστατική προπαγάνδα.

Όταν ένας Γερμανός στρατηγός είπε στο Τρότσκι ότι το επαναστατικό καθεστώς στηρίζεται στη βία, ο Τρότσκι απάντησε ότι αυτό είναι αλήθεια. Σε μια ταξική κοινωνία, είπε, κάθε κράτος στηρίζεται στη βία. Η διαφορά είναι ότι το δικό μας δεν φυλακίζει απεργούς ή αγρότες που ζητάνε τη γη, αλλά καπιταλιστές που κάνουν lock-out, τσιφλικάδες και αξιωματικούς που τους πυροβολούν.

Οι όροι που κατέθεσαν οι κυβερνήσεις της Γερμανίας και της Αυστροουγγαρίας προκάλεσαν μεγάλη κρίση στο κόμμα των Μπολσεβίκων και τα σοβιέτ. Ήταν τόσο ληστρικοί και εκβιαστικοί, ώστε οι διαπραγματεύσεις που ξαναξεκίνησαν στις 4 Γενάρη διακόπηκαν μόλις στις 8.

Το περιβάλλον ήταν εξαιρετικά ρευστό. Η παλιά Ρωσική Αυτοκρατορία κατέρρεε, αλλά και στην ίδια τη Γερμανία ξεσπούσαν οι πρώτες μαζικές απεργίες (Γενάρης του '18), ενώ η Βιέννη στέναζε από λιμό! Ειδικά στο Βερολίνο, το απεργιακό κίνημα απλώθηκε στα μεγαλύτερα εργοστάσια και υποστηρίχθηκε από εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες.

Στους κόλπους της επαναστατικής κυβέρνησης εμφανίστηκαν τρεις διαφορετικές απόψεις.

Ο Λένιν υποστήριζε την ειρήνη με Γερμανούς και

Νεότουρκους, με κάθε τίμημα. Για τον Λένιν, το σημαντικό ήταν η διατήρηση της κυριαρχίας του «πρωτοπόρου κόμματος» σε μια οποιαδήποτε περιοχή, με οποιοδήποτε κόστος. Ο διάλογος (από το βιβλίο «Ρώσικη Επανάσταση έτος Ένα» του Β. Σερζ) είναι αποκαλυπτικός. Τρότσκι: «Κι αν συνεχίσουν την προέλαση οι Γερμανοί; Αν επιτεθούν στη Μόσχα;» Λένιν: «Τότε θα υποχωρήσουμε στα ανατολικά, στα Ουράλια. Η λεκάνη του Κουζνέτσκ είναι πλούσια σε κάρβουνο. Θα ιδρύσουμε τη Δημοκρατία των Ουραλίων και του Κουζνέτσκ και με τη βοήθεια του προλεταριάτου των Ουραλίων και εκείνων των εργατών της Πετρούπολης και της Μόσχας που θα καταφέρουν να έρθουν μαζί μας. Θα αντέξουμε. Αν είναι απαραίτητο θα μετακινηθούμε ακόμα παραπέρα, ακόμα και πέρα από τα Ουράλια. Θα φτάσουμε μέχρι και την Καμτσάτκα, αλλά θα αντέξουμε. Η διεθνής κατάσταση θα έχει πολλές αλλαγές και από τη Δημοκρατία μας των Ουραλίων και του Κουζνέτσκ θα επιστρέψουμε στη Μόσχα και την Πετρούπολη. Αλλά αν μπλεχτούμε ανώφελα σε έναν επαναστατικό πόλεμο και αφήσουμε να χαθεί το άνθος της εργατικής τάξης και του κόμματος, είναι φανερό ότι δεν θα επιστρέψουμε ποτέ, πουθενά...».

Μια ολόκληρη πτέρυγα των Μπολσεβίκων, οι «αριστεροί κομμουνιστές» (Μπουχάριν, Τζερζίνσκι, Ράντεκ κ.λπ.) και το κόμμα των αριστερών Εσέρων που συμμετείχε στη σοβιετική κυβέρνηση, έλεγαν ότι η μόνη απάντηση είναι η συνέχιση του πολέμου και η μετατροπή του σε επαναστατικό (κατά το πρότυπο της Γαλλικής Επανάστασης). Ο Μπουχάριν υποστήριζε: «Λέγαμε πάντοτε ότι, αργά ή γρήγορα, η ρωσική επανάσταση θα ερχόταν σε σύγκρουση με το διεθνές κεφάλαιο. Αυτή η στιγμή έφτασε».

Τέλος, υπήρχε η άποψη ούτε ειρήνη ούτε πόλεμος του Τρότσκι, που ήταν κοντύτερα στον Μπουχάριν.

Αντιλαμβανόμενος τη σημασία μιας ατιμωτικής υπογραφής, δήλωνε: «Δεν μπορούμε να βάλουμε την υπογραφή μας κάτω από μια συνθήκη ειρήνης που καταδικάζει στην καταπίεση, στη συμφορά και στην εξαθλίωση εκατομμύρια ανθρώπινα όντα».

Η άποψη του Λένιν αρχικά είχε την υποστήριξη μόνον του ενός τετάρτου των μπολσεβικικών οργανώσεων. Το θέμα αυτό συζητήθηκε και στα Σοβιέτ. Μόνο 2 από τα 230 τάχθηκαν υπέρ της ειρήνευσης, ενώ τα σημαντικότερα Σοβιέτ των εργατικών κέντρων τάχθηκαν ανοιχτά υπέρ της συνέχισης του πολέμου και της μετατροπής του σε επαναστατικό. Στην πρώτη ψηφοφορία που έγινε σε μια κομματική σύσκεψη, η άποψη του Λένιν συγκέντρωσε 15 ψήφους, του Τρότσκι 16 και του Μπουχάριν 32.

Ο Λένιν κατηγορήθηκε ανοιχτά στην εφημερίδα «Κομμουνίστ» των Αριστερών Κομμουνιστών, που κυκλοφορούσε σε ένα εκατομμύριο αντίτυπα, ότι εγκατέλειψε τις διεθνιστικές αρχές της επανάστασης.

Ο ίδιος αντέτεινε ότι, αν το εργατικό κράτος συντριβόταν από το γερμανικό στρατό, η «ένδοξη ήττα» θα αποθάρρυνε τους εργάτες και τους φαντάρους της Γερμανίας να ακολουθήσουν το δρόμο που είχαν βαδίσει οι εργάτες στην Ρωσία.

Πράγματι, ο παλιός στρατός διαλυόταν. Εκατομμύρια φαντάροι «ψήφιζαν με τα πόδια» και εγκατέλειπαν το μέτωπο. Ο νέος Κόκκινος Στρατός των Εργατών και των Αγροτών ήταν ακόμα στα σπάργανα.

Η ηγεσία των Μπολσεβίκων (και ο Λένιν) αποφάσισε να «τρενάρει» τις διαπραγματεύσεις, για να κερδίσει χρόνο. Αυτή την τακτική την είχε προτείνει ο Τρότσκι: να σταματήσουμε ουσιαστικά τον πόλεμο, χωρίς να δεχτούμε να υπογράψουμε επίσημα την συνθήκη

που θέλουν να επιβάλουν οι Γερμανοί ιμπεριαλιστές. Ωστόσο, είχε αρχίσει μια γενικευμένη προώθηση των γερμανικών δυνάμεων κατά μήκος της Βαλτικής. Ο Τρότσκι τότε αρνήθηκε να αναγνωρίσει τα νέα κράτη που καταλάμβαναν οι Γερμανοί απωθώντας συνέχεια τους Ρώσους, μέχρι που ο ίδιος δήλωσε μονομερώς, στις 10 Φεβρουαρίου του 1918, ότι ο πόλεμος τελείωσε, χωρίς να έχει συνομολογηθεί κάποια συνθήκη!

Η κατάσταση, όμως, στην Ουκρανία έγειρε αποφασιστικά την πλάστιγγα ενάντια στους Μπολσεβίκους, καθότι ο Κόκκινος Στρατός, που επιχειρούσε κατά των εθνικιστών της χώρας, δεν μπόρεσε να αποτρέψει τη δημιουργία της (αστικής) «Ουκρανικής Δημοκρατίας», η οποία στις 9 Φλεβάρη και στο Μπρεστ-Λιτόφσκ έκλεισε ξεχωριστή συνθήκη ειρήνης με τις κεντρικές δυνάμεις. Οι Γερμανοί στις 16 Φλεβάρη ανακοίνωσαν πως θεωρούσαν λήξασα την εκχειρία από την επομένη. Όταν ο γερμανικός στρατός ξεκίνησε την επίθεσή του στις 18 Φλεβάρη 1918 συνάντησε μόνο σποραδική αντίσταση και προέλασε σε λίγες μέρες διακόσια με τριακόσια χιλιόμετρα σε όλο το μήκος του τεράστιου μετώπου.

Φτιάχτηκε 15μελής στρατιωτική επιτροπή για την υπεράσπιση της Πετρούπολης και η σοβιετική κυβέρνηση μετακόμισε προσωρινά στη Μόσχα. Εκεί ο Λένιν στις 20 Φλεβάρη ανακοίνωσε στο τοπικό σοβιέτ «Δεν υπάρχει πια στρατός. Οι Γερμανοί επιτίθενται από τη Ρίγα σε όλο το μέτωπο».

Κάτω από το βάρος αυτής της πραγματικότητας (αλλά και της απειλής του Λένιν για παραίτηση από όλα τα αξιώματά του – πρακτικά απειλή διάσπασης), «πέρασε» η άποψη στην Κεντρική Επιτροπή των Μπολσεβίκων για υπογραφή της συνθήκης με τους όρους των Γερμανών, παρότι μειοψηφούσα: από τους 15 παρόντες, οι 7 ψήφισαν υπέρ της θέσης του Λένιν, 4 (υπό τον Τρότσκι) απείχαν, ενώ 4 ψήφισαν κατά.

Στις 3 Μαρτίου 1918 η μπολσεβίκικη αντιπροσωπεία υπέγραψε τη Συμφωνία Ειρήνης με τους Γερμανούς και τους συμμάχους τους. Την ίδια στιγμή ο Τρότσκι παραιτήθηκε από κομισάριος Εξωτερικών Υποθέσεων.

Με τη Συμφωνία του Μπρεστ Λιτόφσκ, οι Σοβιετικοί έχαναν την κυριαρχία στην Πολωνία, την Λιθουανία και την Κουρλάνδη στη Λετονία. Το μέλλον των περιοχών θεωρητικά θα καθοριζόταν από το Γερμανικό Ράιχ στη βάση υποτίθεται της αυτοδιάθεσης των Εθνών. Η Εσθονία, η Λιβονία και σχεδόν όλη η Λευκορωσία δυτικά του ποταμού Δνείπερου θα παρέμενε υπό γερμανική στρατιωτική κατάληψη, ενώ η Ουκρανία και η Φινλανδία αναγνωρίζονταν ως ανεξάρτητα κράτη. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία αποσπούσε αρμενικά εδάφη που είχε χάσει στο ρωσο-τουρκικό πόλεμο του 1878 καθώς και το Βατούμι της Γεωργίας.

Οι Κεντρικές δυνάμεις δέχτηκαν (αρχικά) να μη ζητήσουν πολεμικές αποζημιώσεις. Οι απώλειες εδαφών αντιστοιχούσαν στο 1/4 της προπολεμικής ρωσικής επικράτειας (δύο εκατομ. τετρ. χλμ.!) και στο 1/3 των καλλιεργειών. Στους Γερμανούς «παραδόθηκαν» 56 εκατομμύρια υπήκοοι της πρώην Ρωσικής Αυτοκρατορίας, δηλαδή το 26% του πληθυσμού, το 33% των βιομηχανιών, το 73% της παραγωγής του σιδήρου και το 89% της παραγωγής του άνθρακα. Απώλεσε επίσης 1.000 εργοστάσια κατασκευής μηχανών και 900 υφαντουργεία.

Ήταν μια ταπεινωτική συνθήκη...

Οι Μπολσεβίκοι δεν έντυσαν αυτή την υποχώρηση με ωραία λόγια. Η αντιπροσωπεία τους με επικεφαλής τον Σοκόλνικοφ, δήλωσε πως «η συζήτηση της συνθήκης είναι ανώφελη (ούτε την διάβασαν) γιατί η επαναστατική Ρωσία υπογράφει με το πιστόλι στον κρόταφο». Δήλωσαν ανοιχτά ότι υποκύπτουν στον εκβιασμό επειδή δεν μπορούσαν να πολεμήσουν.

Συνέπειες

Ένα μήνα μετά την υπογραφή της Συνθήκης και με αυτή την αφορμή θα ξεσπάσουν ένοπλες συγκρούσεις με τους... αναρχικούς στη Μόσχα.

Η σοβαρότερη εξέλιξη αφορούσε την διάρρηξη της συμμαχίας Μπολσεβίκων – αριστερών σοσιαλεπαναστατών (Εσέροι – ήλεγχαν το 40% των Σοβιέτ) στη σοβιετική κυβέρνηση. Μετά από ευκαιριακά (προς άγρια ευκαιριακών συμμάχων) εθνικιστικά παραληρήματα, τον Ιούλιο του 1918 θα ηγηθούν ένοπλης εξέγερσης-πραξικοπήματος για την εγκαθίδρυση (δικού τους) μονοκομματικού κράτους για την ακύρωση της συνθήκης και την επανέναρξη του πολέμου. Επίσης, προέκριναν για αργότερα την κυριαρχία της Συντακτικής Συνέλευσης (κάτι σαν αστικό κοινοβούλιο) σε βάρος των εργατικών επιτροπών – Σοβιέτ.

Οι συνέπειες της διάλυσης αυτής της συμμαχίας επρόκειτο να είναι μοιραίες για τις πολιτικές εξελίξεις. Πέρα από μεμονωμένα επεισόδια (απόπειρα δολοφονίας του «Γερμανού πράκτορα» Λένιν), οι Μπολσεβίκοι θα κυβερνούν πλέον, όχι από επιλογή αλλά αναγκαστικά, μόνοι τους, σε σύγκρουση με την υπόλοιπη Αριστερά. Το κόμμα θα υποκαταστήσει σταδιακά την εργατική τάξη.

Επίσης, τα Σοβιέτ που παρέμειναν στις περιοχές που παρέδωσαν οι Σοβιετικοί στους Γερμανούς κατακρεουργήθηκαν, ενώ αναπτύχθηκαν νέα κινήματα, όπως το αγροτικό αναρχικό αντάρτικο του Νέστορ Μάχνο στη νοτιοανατολική Ουκρανία.

Από την άλλη, τα σχέδια εξάπλωσης προς ανατολές και αντεπίθεσης προς δυσμάς για τους Γερμανούς έπεσαν στο κενό. Αφενός η είσοδος των ΗΠΑ στον πόλεμο αποδεικνυόταν οικονομικά όλο και πιο καθοριστική,

αφετέρου 1 εκ. Γερμανοί στρατιώτες παρέμεναν δεσμευμένοι για τον έλεγχο των ανατολικών εδαφών, ενώ και η ροή πρώτων υλών και τροφίμων από τις νέες περιοχές αποδείχτηκε πολύ μικρότερη από το αναμενόμενο. Οι εξελίξεις στο πολεμικό μέτωπο κατέστησαν κενό γράμμα τη συνθήκη με την υπογραφή της ανακωχής μεταξύ Γερμανικού Ράιχ και Αντάντ στις 11 Νοέμβρη 1918, οδηγώντας τη σοβιετική κυβέρνηση σε ακύρωση της συνθήκης. Η ηγεσία των Μπολσεβίκων, παρά τις απώλειες που υπέστη, τελικά δικαιώθηκε στους κύριους στόχους της, δηλαδή την επικράτηση έναντι των εσωτερικών κι εξωτερικών αντιπάλων της επανάστασης, ενώ κατόρθωσε από νωρίς, το 1919, να ξανακατακτήσει την Ουκρανία, και δυο χρόνια αργότερα τη Γεωργία.

Στο στρατιωτικό, επίσης επίπεδο, η συνθήκη Μπρεστ – Λιτόφσκ έδωσε το πρόσχημα για την ενεργοποίηση της μυστικής αγγλο-γαλλικής συμφωνίας «ζωνών δράσης» του Δεκέμβρη του 1917, πριν την συνθήκη του Μπρεστ (), που ενεργοποιήθηκε με την ομώνυμη του Νοέμβρη του 1918, μετά την ήττα των Κεντρικών Δυνάμεων και ενεργοποιήθηκε τον Γενάρη – Απρίλη του 1918 με την εκστρατεία της Κριμαίας, δηλαδή την στρατιωτική εκστρατεία κατά της σοβιετικής κυβέρνησης και υπέρ των «Λευκών». Είναι και η πρώτη υπερπόντια αποστολή δύο μεραρχιών ελληνικού στρατού, ως εθελοντική συνεισφορά του «εθνάρχη» Βενιζέλου...

Στο κύριο επίδικο που σχηματοποιείται στο ερώτημα αν η Συνθήκη του Μπρεστ-Λιτόφσκ βοήθησε – βοήθησε το ξέσπασμα της Γερμανικής Επανάστασης, υπάρχουν δύο (αναγκαστικά) απόψεις.

Ο Λένιν τον Αύγουστο του 1918 έγραψε ένα «Γράμμα στους Αμερικανούς Εργάτες» στο οποίο υποστήριζε ότι: «Δεν είναι σοσιαλιστής όποιος δεν καταλαβαίνει ότι για τη νίκη ενάντια στην αστική τάξη, για το πέρασμα

της εξουσίας στους εργάτες, για την έναρξη της διεθνούς προλεταριακής επανάστασης, μπορεί και πρέπει να μη διστάσουμε μπροστά σε καμιά θυσία, ακόμα και μπροστά στη θυσία ενός τμήματος του εδάφους, ακόμα και μπροστά στη θυσία να υποστούμε βαριές ήττες από τον ιμπεριαλισμό. Δεν είναι σοσιαλιστής όποιος δεν απόδειξε με έργα ότι είναι αποφασισμένος να δώσει τις πιο μεγάλες θυσίες από την πλευρά της “δικής του” πατρίδας, φτάνει να προωθηθεί έμπρακτα η υπόθεση της σοσιαλιστικής επανάστασης». Μετάφραση: εκατομμύρια φαντάρια, εργάτες, εργάτριες αναρωτήθηκαν, αφού οι «Ρώσοι» είναι διατεθειμένοι να κάνουν τόσες θυσίες για την ειρήνη, τότε γιατί να συνεχιστεί ο πόλεμος; Γιατί να μην ακολουθήσουμε το παράδειγμά τους;

Η Λούξεμπουργκ έναν μήνα μετά δημοσίευε: «Με τη συνθήκη του Μπρεστ-Λιτόφσκ, η Ρωσική Επανάσταση βρέθηκε σε πολύ δύσκολη κατάσταση. Η πολιτική που καθοδηγεί τη δράση των Μπολσεβίκων είναι ξεκάθαρη: ειρήνη με οποιοδήποτε τίμημα, προκειμένου να κερδηθεί χρόνος, κατά τη διάρκεια του οποίου θα μπορέσουν να επεκτείνουν και να εδραιώσουν τη δικτατορία του προλεταριάτου στη Ρωσία, εφαρμόζοντας όσο πιο πολλές σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις γίνεται. Σχεδιάζουν μ’ αυτόν τον τρόπο να περιμένουν το ξέσπασμα της διεθνούς προλεταριακής επανάστασης και ταυτόχρονα να την επισπεύσουν με το ρωσικό παράδειγμα. Δεδομένης της απόλυτης πολεμικής εξάντλησης των ρωσικών μαζών και της ταυτόχρονης στρατιωτικής αποδιοργάνωσης που άφησε πίσω του ο τσαρισμός, η συνέχιση του πολέμου φαινόταν σε κάθε περίπτωση ανώφελη σπατάλη ρωσικού αίματος, κι έτσι δεν υπήρχε άλλη διέξοδος από την τάχιστα σύναψη ειρήνης.

[...] Ομολογουμένως, ο Λένιν και οι φίλοι του δεν

εξαπάτησαν ούτε τον εαυτό τους ούτε τους υπόλοιπους σχετικά με τα γεγονότα. Παραδέχθηκαν ευθέως τη συνθηκολόγησή τους. Δυστυχώς, διατήρησαν την ψευδαίσθηση ότι με τη συνθηκολόγηση αυτή, μέσω της υπογραφής χωριστής ειρήνης, εξαγόρασαν χρόνο που θα τους επέτρεπε να σωθούν από την κόλαση του παγκοσμίου πολέμου. Δεν έλαβαν υπόψη το γεγονός πως η συνθηκολόγηση της Ρωσίας στο Μπρεστ-Λιτόφσκ σήμαινε μία κολοσιαία ενδυνάμωση της ιμπεριαλιστικής πανγερμανικής πολιτικής, συνεπώς και μία αποδυνάμωση των πιθανοτήτων επαναστατικής εξέγερσης στη Γερμανία. [...]

[...] Δημιούργησαν ρήγμα μεταξύ των Μπολσεβίκων και των αριστερών σοσιαλεπαναστατών· πράγματι, δημιούργησαν χάσμα και θανάσιμη εχθρότητα ανάμεσα στις δύο πτέρυγες του επαναστατικού στρατού.

Ομολογουμένως, οι κοινωνικές διαφορές -η αντίθεση μεταξύ των χωρικών με ατομική ιδιοκτησία και των προλεταρίων της υπαίθρου και άλλων- αργά ή γρήγορα θα οδηγούσε στη ρήξη μεταξύ των Μπολσεβίκων και των αριστερών σοσιαλεπαναστατών. Η Οκτωβριανή Επανάσταση που έφερε τους Μπολσεβίκους στο πηδάλιο, η διάλυση της Εθνοσυνέλευσης, οι μεταρρυθμίσεις των Μπολσεβίκων, δεν θα ήταν μάλλον εφικτές χωρίς τη συνεργασία των αριστερών σοσιαλεπαναστατών. Μόνο το Μπρεστ-Λιτόφσκ και οι επιπτώσεις του οδήγησαν σε χάσμα μεταξύ των δύο πλευρών. [...] Εξαιτίας αυτών των εξελίξεων, η αντίσταση στην εξουσία των Μπολσεβίκων και στις θεσπισμένες μεταρρυθμίσεις τους, η οποία είναι ήδη πολύ μεγάλη, θα κορυφωθεί. Η βάση, συνεπώς, επί της οποίας στηρίζεται η κυριαρχία τους, έχει σε μεγάλο βαθμό εξασθενήσει. Ο γερμανικός ιμπεριαλισμός είναι το αγκάθι στη σάρκα της Ρωσικής Επανάστασης. [...] ακόμα κι ένα παιδί μπορεί να καταλάβει ότι η Γερμανία περιμένει την ευκαιρία να

ενώσει τις δυνάμεις της με τους Μιλιούκοφ, Χέτμαν, κι ένας θεός ξέρει με ποιους ακόμα σκοτεινούς κυρίους και πολιτικούς ερασιτέχνες, προκειμένου να βάλει ένα τέλος στη μεγαλειώδη προσπάθεια των Μπολσεβίκων.

Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, θα χάσουν οποιαδήποτε αξία όλες οι μέχρι τώρα θυσίες, συμπεριλαμβανομένης της μεγάλης θυσίας του Μπρεστ-Λιτόφσκ, καθώς τίμημα της θυσίας θα αποτελούσε πλέον η ηθική χρεοκοπία. Κάθε είδους πολιτική συντριβή των Μπολσεβίκων σε έναν έντιμο αγώνα εναντίων υπέρμετρων και εχθρικών πιέσεων της ιστορικής συγκυρίας θα ήταν προτιμότερη από την ηθική συντριβή.

Σίγουρα οι Μπολσεβίκοι έκαναν, και ίσως κάνουν ακόμα, μία σειρά από λάθη στις πολιτικές επιλογές τους – αλλά δεν υπάρχει αλάνθαστη επανάσταση! Η έννοια της αλάνθαστης επαναστατικής πολιτικής, και μάλιστα εντός μιας απολύτως πρωτοφανούς κατάστασης, είναι τόσο παράλογη, που είναι αντάξια μόνο Γερμανού δασκαλάκου. [...] Η πραγματοποίηση της δικτατορίας του προλεταριάτου και της σοσιαλιστικής επανάστασης σε μία μόνο χώρα, περικυκλωμένη από αντιδραστική ιμπεριαλιστική κυριαρχία, ενώ μαίνεται με μανία ο πιο αιματηρός πόλεμος της ανθρώπινης ιστορίας, είναι σαν την προσπάθεια τετραγωνισμού του κύκλου. Κάθε σοσιαλιστικό κόμμα θα αποτύγχανε σ' αυτή την προσπάθεια και θα αφανιζόταν – είτε καθιστούσε την αυταπάτηση καθοδηγητικό άστρο των πολιτικών επιλογών του είτε όχι.

Αυτή είναι η παράλογη λογική της αντικειμενικής κατάστασης: οποιοδήποτε σοσιαλιστικό κόμμα κατακτούσε την εξουσία στη Ρωσία σήμερα, θα ακολουθούσε λανθασμένη τακτική στο μέτρο που, ως μέρος του διεθνούς προλεταριακού στρατού, θα είχε αφεθεί αβοήθητο από το κύριο σώμα αυτού του στρατού.

Την ευθύνη για τις αποτυχίες των Μπολσεβίκων φέρει, σε τελική ανάλυση, το διεθνές προλεταριάτο και, πάνω απ' όλα, η πρωτοφανής ποταπότητα της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας. Το κόμμα αυτό που παρίστανε, σε καιρό ειρήνης, πως πορευόταν στην κεφαλή του παγκόσμιου προλεταριάτου, [...] που στη χώρα του μετρούσε τουλάχιστον δέκα εκατομμύρια υποστηρικτές και των δύο φύλων – αυτό είναι το κόμμα που κάρφωσε τον σοσιαλισμό στον σταυρό [...] για τέσσερα χρόνια, κατ' εντολή της κυρίαρχης τάξης, σαν αργυρώνητος μεσαιωνικός μισθοφόρος.

[...] Μία λύση μονάχα υπάρχει στη ρωσική τραγωδία: μία εξέγερση στα νώτα του γερμανικού ιμπεριαλισμού [...] Αυτή τη μοιραία στιγμή, η διαφύλαξη της τιμής της Ρωσικής Επανάστασης ταυτίζεται με την ανάκτηση της τιμής του γερμανικού προλεταριάτου και των διεθνών σοσιαλιστών».

Δύο μήνες μετά, ξέσπασε η (πρώτη) Γερμανική Επανάσταση. Ήταν η επανάσταση που σήμανε το τέλος του ιμπεριαλιστικού σφαγείου. Οι Μπολσεβίκοι δεν είχαν συνθηκολογήσει με τον γερμανικό ιμπεριαλισμό. Είχαν ανοίξει τον δρόμο για την Γερμανική Επανάσταση. Απέτυχε, και η Ρόζα με τους συντρόφους της δολοφονήθηκαν...

Κατά την ταπεινή μου άποψη, αποδείχτηκε ότι ο Λένιν κι οι σύντροφοί του υπολόγιζαν καλύτερα.

Ήδη, από τον Οκτώβρη του 1918 έγραφε: «Πρώτο, αν δεν υπογράψαμε την ειρήνη του Μπρεστ, θα είχαμε παραδώσει μεμιάς την εξουσία στη ρωσική αστική τάξη και έτσι θα είχαμε βλάψει πάρα πολύ τη σοσιαλιστική επανάσταση. Δεύτερο, με τίμημα τις εθνικές θυσίες διατηρήσαμε μια τέτοια διεθνή επαναστατική επιρροή που τώρα να μιμείται αμέσως η Βουλγαρία, κοχλάζουν η Αυστρία και η Γερμανία, εξασθένησαν και οι δύο

μεγάλοι ιμπεριαλισμοί, ενώ εμείς δυναμώσαμε και αρχίσαμε να δημιουργούμε έναν πραγματικά προλεταριακό στρατό».

Αποτίμηση και... το «τσίρκο Μεντράνο»

Έναν αιώνα και κάτι μετά το Μπρέστ – Λιτόφσκ δεν νομίζω να έχει βρεθεί κάποιος που να κατηγορήσει τον Λένιν για προδοσία. Ίσα – ίσα που του αναγνωρίζουν τη ρεαλιστική εκτίμηση της κατάστασης κόντρα στην επαναστατική λογοκοπία και την απόρριψη κάθε είδους επαναστατικού ρομαντισμού προκειμένου να διασωθεί η εργατική εξουσία και το σοσιαλιστικό όραμα.

Πρέπει όμως να ομολογηθεί πως επιπλέον αφορμή για τη συγγραφή του παρόντος, υπήρξε η (παρα)πολιτική φιλολογία για την «αριστερή ανταρσία» στον Συριζα, την «αριστερή διάσπαση» κ.λπ. Μας θύμισε πως ανάμεσα στους πρωταγωνιστές αυτού του κωμικού σκετς είναι οι θιασώτες του παραλληλισμού της συνθήκης του Μπρεστ-Λιτόφσκ με την ψήφιση και πιστή εκτέλεση του 3ου Μνημονίου ως μέρος μιας τακτικής υποχώρησης, η οποία θα επιτρέψει στον ΣΥΡΙΖΑ να επικεντρώσει την προσοχή του στο εσωτερικό, προκειμένου να εδραιώσει την εξουσία του και να συγκρουστεί με τα «εγχώρια συμφέροντα».

Αν επιμένουν κάποιοι να συνεχίζουν να ανακαλύπτουν «αναλογίες» του Συριζα του 2015-2019-2023 με το Μπολσεβίκικο κόμμα, τους υπενθυμίζουμε ακόμα μερικά στοιχεία, που εξηγούν περαιτέρω γιατί ο Λένιν υπέγραψε την συνθήκη και τι υπέρτερο είχε να περιφρουρήσει με εκείνο τον συμβιβασμό.

Την υπέγραψε, λοιπόν, διότι:

1. Πριν από τη συνθήκη του Μπρεστ Λιτόφσκ (3 Μάρτη 1918) η σοβιετική εξουσία είχε ήδη υπογράψει το Διάταγμα για την Ειρήνη (26 Οκτώβρη 1917 – την

επόμενη κιόλας μέρα της Επανάστασης) με το οποίο έβγαζε τη Ρωσία έξω από τους ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς και έξω από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν είχε υπογράψει, δηλαδή, κανένα κείμενο με το οποίο να αναγνωρίζει την παραμονή της Ρωσίας σε κανένα «κοινό ευρωπαϊκό σπίτι» με τους ιμπεριαλιστές ούτε κανένα κείμενο που έθετε την εσωτερική πολιτική στη Ρωσία υπό την «αξιολόγηση», την «εποπτεία» και την «επιτήρηση» των ιμπεριαλιστών.

2. Διότι πάλι την ίδια μέρα (26 Οκτώβρη 1917 – την επόμενη κιόλας μέρα της Επανάστασης) είχε ήδη υπογράψει το Διάταγμα για τη Γη με το οποίο καταργήθηκε -χωρίς καμία αποζημίωση- η ιδιοκτησία της γης από τους τσιφλικάδες, συμπεριλαμβανομένης της αυτοκρατορικής και της μοναστηριακής. Δεν είχε δηλαδή υπογράψει τίποτα που να μιλά για επέκταση των ιδιωτικοποιήσεων...

3. Διότι πάλι την ίδια μέρα (26 Οκτώβρη 1917 – την επόμενη κιόλας μέρα της Επανάστασης) είχε ήδη υπογράψει το Νομοσχέδιο για τον Εργατικό έλεγχο στις βιομηχανικές, εμπορικές και τραπεζικές επιχειρήσεις.

4. Διότι λίγες μέρες μετά την Επανάσταση είχε ήδη υπογράψει (στις 14 Δεκέμβρη 1917) τον νόμο για την εθνικοποίηση των Τραπεζών. Δεν είχε δηλαδή υπογράψει κανένα κείμενο που να λέει ότι οι τραπεζίτες θα συνέχιζαν να είναι ιδιοκτήτες τραπεζών που θα συνέχιζαν να ανακεφαλαιοποιούνται με λεφτά του λαού...

5. Διότι λίγες μέρες μετά την Επανάσταση είχε ήδη υπογράψει (στις 9 Γενάρη 1918) το Διάταγμα Ακύρωσης όλων των εσωτερικών και εξωτερικών δανείων που είχε υπογράψει η τσαρική και η προηγούμενη αστική κυβέρνηση. Αρνήθηκε, δηλαδή, να πληρώνει εγχώριους και ξένους κλέφτες, ληστές, κερδοσκόπους και τοκογλύφους, τους είπε αν θεωρούν πως έχουν

λαμβάνει να πάνε να τα πάρουν από εκείνους που τα είχαν ξεκοκαλίσει και όχι από τον ρωσικό λαό, και φυσικά ουδέποτε υπέγραψε κείμενο όπως αυτό που υπέγραψε ο κ. Βαρουφάκης στο «Eurogroup» στις 23 Φεβρουαρίου 2015.

6. Διότι αμέσως μετά την επανάσταση (στις αρχές του 20ού αιώνα) υιοθέτησε το αυτόματο διαζύγιο, τα πλήρη δικαιώματα των ομοφυλοφίλων, τη συμμετοχή (και όχι «ποσόστωση») των γυναικών παντού, την ανεξιθρησκεία και ανεξαρτησία των εκκλησιών από το κράτος, τη δημιουργία συλλογικών κουζινών, πλυντηρίων, απελευθέρωσε όλους (και τους ποινικούς) κρατούμενους, δημιούργησε νέο δίκαιο, πολλαπλασίασε τις λαϊκές πολιτοφυλακές, συμμάχησε με όλα τα επαναστατικά, αντιιμπεριαλιστικά κινήματα στον κόσμο κ.λπ. Δεν υποκλίθηκε στο παπαδαριό ή στην «ανεξάρτητη δικαιοσύνη». Δεν έκοψε το ΕΚΑΣ από τους χαμηλοσυνταξιούχους για να μοιράζει «μποναμά» φιλανθρωπίας. Δεν χάριδεψε το ιερατείο ή τους πραιτοριανούς της αστικής τάξης. Δεν αγκαλιάστηκε με τον στρατηγό-δικτάτορα της Αιγύπτου και τον ακροδεξιό Νετανιάχου ως «μπροστινών» των Αμερικανών και με «πισινούς» εξασφαλισμένους στα «εθνικά μας» αφεντικά Λάτσηδες, Βαρδινογιάννηδες, Μυτιληναίους και λοιπούς...

Αυτά είναι μερικά απ' όσα είχαν προηγηθεί της συνθήκης του Μπρεστ Λιτόφσκ. Αυτά είχε να περιφρουρήσει με εκείνο τον συμβιβασμό ο Λένιν. Οι γελωτοποιοί του ΣΥΡΙΖΑ έκαναν τον δικό τους «συμβιβασμό» για να υπογράψουν και υλοποιήσουν «αυτοπροσώπως» ό,τι τους ζητήθηκε από τους δανειστές και την αστική τάξη.